

Эсэгэ ороноо, эхэ нютагаа эб хамта мандуулая!

БҮРЯАД АРАДАЙ СОНИН

1998
апрелин
21

Хабарай дунда
хүхэгшэн туулай
харын
24
гарагай 3
ВТОРНИК
№ 71 (19912)
Газетын сэн хэлсээтэ

1921 оной
декабрин
21-нээ гарана

Бүгэдэ арадай сонин

ОЛЗЫН ХЭРЭГ ЭРХИЛЭГШЭДЭЙ СЪЕЗД

жэлгын ба хүгжэлтын комитетдэй ажал ябуулга тухай Ю.Кравцов элидхэл хээ. Тиихэдэ театрай фойе соо «Бурядай бага бизнес» гэнэн выставкэ дэлгээгдээ. Эмхидхэлэй комитетдэй шийдхэбэрээр «Тонь-Синь» гэнэн российско-хитад хамтын предпрятиин хүтэлбэрилэгшэ А.Ринчинов үнгэрэгшэ жэлэй эрхим олзын хэрэг эрхилэгшэ гэжэ элирүүлэгдээ. Буряад Республикын Президент Л.В.Потапов съездын

Үнгэрэгшэ гарагай пятницын үдэр оперо болон баледэй театрсоо Буряад Республикын олзын хэрэг эрхилэгшэдэй II съезд үнгэрэгдөө. 426 делегадууднаа гадна Буряад Республикын Президент Л.В.Потапов, Арадай Хуралай Түрүүлэгшэ М.И.Семенов, Пра-

вительствын Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо В.К.Агалов болон 13 аймаг болон городуудай захиргаанай толгойлогшод съездын ажал ябуулгада хабаадаа.

Буряад Республикын экономикын министрствын бага олзын хэрэг эрхилгые дэм-

ажалай дүнгүүдээр правительствын тогтоол абаха тухай дурадхаа.

А. НАРХИНОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: эрхим олзын хэрэг эрхилэгшэ А.Ринчиновтэ Президент Л.В.Потапов шан барюулжа байна.

БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН ПРЕЗИДЕНТ:

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда унаһан Буряад ороной сэрэгшэдтэ дурасхаалай хүшөө Улаан-Үдэдэ бодхоохо тухай Дайнай, Ажалай, Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй болон хуули сахилгын зургаануудай ветерануудай (пенсионернүүдэй) Бурядай республиканска Соедэй Президиумэй үүсхэлье дэмжэжэ, энэ хүдэлмэри эмхидхэхэ талаар Правительствын комисси томилоо.

Сэлэнгын аймагай тоһоной заводто (АО «Полус») хүн зонһоо, таряашадай (фермерэй) ажахынууднаа худалдажа абтаһан хүнэй түлөө юридическэ нюурнуудтай тоосоходоо, бодото мүнгөөр (үдэрэй 5 мянган түхэриг хүрэтэр) түлэхые онсо гуримаар зүбшөөгөө.

Кадрова-политикын талаар Совет байгуулжа, бүридэлыен баталаа. Президентын дэргэдэхи зүбшэлэлгын энэ зургаан республикын гүйсэхэхэ засагай болон нютагай өөһэдэн хүтэлбэрин зургаануудай системэдэ кадрнуудай талаар политика эрхилхэ.

Элшэ хүсэ алмалтын талаар радиогоор хандалга хэхэдээ, энэ талаар манай республика зарим тэдэ амжалтатайшые хаа, Сүбирийн бусад регионууднаа гээгдэнэ гэжэ Леонид Васильевич тэмдэглээ: «Элшэ хүсэнэй нөөсөнүүдые зонгондоо гаргашалжа, хэмжүүргүйгөөр уһаяа адхажа, «агаарые дулаасуулжа» хурашанхайбди». Элшэ хүсэ алмалтын талаар хэмжээ ябуулгануудые нэбтэрүүлхэнэй ашаар республикын экономика аша үрэ ехэтэйгээр хүдэлдэг болохо гэжэ Правительствын толгойлогшо тоолоно.

Арадай Хуралай Түрүүлэгшын орлогшо А.Д.Карнышевые 50 наһа гүйсэхэнтэйнь амаршалаа.

Буряад Республикын Президентын болон Правительствын хэблэлэй албан.

ТҮҮХЭТЭ ГАЗАРНУУД - УГАЙ БАЯЛИГ

урбан үдэрэй туршада Улаан-Үдэ хотодо «Түүхэтэ хотонуудые зоноор хубаарилан, хилэ табила. Шэнжэлэгшүүд ба шийдхэгдээгүй асуудалууд» гэнэн регионой эрдэмэй-практическа семинар үнгэрэгдэб. Эндэ Москвагай, Эрхүүгэй, Шэтын, Улаан-Үдын архитекторнууд сугларһан байна. Түүхэтэ газарнуудта инвестици хабаадуулаха, түүхын газарнуудые тодорхойлон хилэ гаргаха, түүхэтэ хотонуудта барилгын ажал ябуулаха тухай асуудалуудад энэ зүбшэн хэлсэгдээ.

Манай республика дотор Хяганта хото, Баргажан нуурин болон бусад урданай угай баялигай тоодо ородог түүхэтэ нууринууд бии. Тэдэниие, мүн буряад орондо байһан элдэб хүшөөхүүдые, түүхэтэ газарнуудые хайшан гээд хамгаалха, аршалха гэнэн асуудалуудад олон элидхэлүүд хэгдээ. Жэшээлбэл, Москва хотын угай баялигай ба байгаалин институтдай директорэй орлогшо Павел Матвеевич Шулыгинай «Түүхэтэ хотонуудай түүхын болон соёлой удха шанартай газарые тусхайлгада шэнэ хандалга»

гэнэн элидхэл сугларагшадай анхарал ехэ татаа.

Тульска областтиин, Суздаль хотын ба бусад түүхэтэ зарим газарнуудай захиргаан «Түүхэтэ хөтө тухай» Хуули баталан абһан байна. Тиин тэрэ газар дээрэ ажахын ямаршые хэрэг ябуулаха ёһогүй юм. Зүгөөр нютагай захиргаан угай баялигы хүгжөөхэ талаар уялга өөр дээрэ абажа, социальна инфраструктура хүгжөөхэ болоно. Гэбшые түүхэтэ нууринда ажалуудад зоной наһамжа, дэмжэлгэ энэ заабол хэрэгтэй гэжэ элидхэлшэ онсолон тэмдэглээ.

Энэ жэшээгээр, Хяганта хото түүхэтэ хотын статустай болгохоор байна. Буряад Республикын байгуулагданаар 75 жэлэй ойдо зориулагдана энэ хэмжээ ябуулгада республикын хотонуудай хүшөөхүүдэй мүнөө үеын байдал, тэдэнтэй байгуулагдана газарай сейсмическэ дүнгүүд тухай, шэнээн хэлбэлгын асуудалууд тушаа архитекторнууд хоорэдэлһэн байна.

Е. ЦЫБЕНОВА.

ОРХИГДОШОН НЮТАГУУДАА НЭРГЭЭХЭЭР...

Ахын аймагай түб Орлигой, мүн бэлшэше тосхонуудай ажалгүй 13 бүлэ орхигдошон заха холын газарнуудые нэргээхэ хэрэгтэ зүбшөөлөө үгжэ, тиинш нүүжэ ошобо. Тиинш нүүһэн бүлэ бүхэндэ гэр байра, малай хашаа хорёо барихын тула 7-8 мянган түхэригэй хүнгэлтэтэй урьһаламжа үгтэхэ юм. Заха холын орхигдошон нютагуудые нэргээхэ хэрэгтэ аймагай захиргаан бодото туһаламжа үзүүлхэ болонхой. Барилгада хэрэгтэй материалнуудад тэдэнэр хангагдаха.

Энэ орёо сагта зониие ажалаар хангаха хүдэлмэри аймагай захиргаан өөришгөө хараһаа алданагүй гээд онсолоттой. Наяхан аймагай захиргаан акционериз «Бурятолого» бүлгэмэй хүтэлбэритэй мэргэжэлтэдые хургаха тухай хэлсээ баталжа, Холбын, Самартын руднигуудай мэргэжэлтэдые нотаг зоной дундаһаа хургаха болонхой. Вахтова аргаар хүдэлмэрилдэг эдэ руднигуудта Түхэнэй, Захаминай аймагууднаа мэргэжэлтэд олон юм.

Д.ХУБИТУЕВ.

ПРАВИТЕЛЬСТВЫН ХҮДЭЛМЭРИН ДОЛООН ХОНОГ

Нийтэ республиканска хэмжээ ябуулга
Апрелин 22.
Үнэтэ саарһануудтай хүдэлхэ талаар бухгалтернуудай семинар.
Апрелин 24.
Хүн зоной социальна хамгаалалтын зургаануудай 80 жэлэй ойдо зориулагдана баярай суглаан.
Президент-Правительствын Түрүүлэгшэ А.В.ПОТАПОВ
Апрелин 20.
Аграрна реформын талаар Соедэй зүблөөн. Элшэ хүсэ алмалтые эрхилдэг Байгалай түбтэ ошоһоной дүнгүүдээр суглаан.
Апрелин 21.
Федерациин Соедэй заседанида хабаадалга Правительствын Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо В.К.АГАЛОВ
Апрелин 20.
«Ой модоной продукци экспортдэ худалдалгые гуримшуулаха тухай» Зарлигай проектээр ланалнуудай алгасалгые тэгшэдхэлгэ.
Закаменск хотодо хойшолуулашагүй туһаламжа үзүүлхэ асуудалуудад зүблөөн.
Территориально-үйлэдбэриин зононуудай координационн Соедэй суглаан.
Хоорондын тоосоной дутагдадай талаар комиссин суглаан.
Налогой хуули ёһоной талаар хүдэлмэриин бүлэгэй суглаан.
Архиин продукци үйлэдбэрилгэ болон худалдалгын талаар комиссин суглаан.
Хабарай тарилгын оперативна штабай суглаан.
Правительствын Түрүүлэгшын орлогшонор: А.Н.ЖИЛЬЦОВ
Апрелин 20.
Экономикын аюулгүйн Соедэй хүдэлмэрилгын комиссин суглаан.
Апрелин 22.
Эрхэтэдые хүлээн абалга.
Үнэтэй саарһануудай болон жас. удай ажалуудай талаар республиканска комиссин суглаан.
Буряад Республикын 1999 оной бюджетэй гаргашын хубие бүридүүлгын социальна болон мүнгэн сайгай эгээл бага нормативуудые

тододхолго.

Б.Ц.СЕМЕНОВ

Хүдөө ажахын үйлэдбэриин реформо бээлүүлхэ хараа бодомжын гол шэглэнүүдые нэмэжэ тодорхойлоло.

Хабарай тарилгын оперативна штабай суглаанда материалнуудые бэлдэлгэ.

Апрелин 20.

«Зэдын райондо ябуулагдадаг байгаали хамгаалгын хүдэлмэриин байдал тухай» коллегин хүдэлмэридэ хабаадалга.

А.П.ТАБАЛАЕВ

Апрелин 22.

Дулаанай ба электрын элшэ хүсэ алмалтын талаар правительственна комиссин суглаан.

Апрелин 23.

Гэр байрын-коммунальна ажахын предпрятиинуудай ашаг олзо дээшэлүүлхэ асуудалаар ЖКХ-гай талаар комитетдэй коллеги.

Апрелин 24.

Гэр байрын-коммунальна ажахын реформын талаар республиканска семинар-зүблөөн.

Ахын аймагай газар дорохи баялигуудые ашаглашадтай тус аймагай захиргаанда зүблөөн.

А.Ч.НИМАЕВА

Апрелин 24.

Ю.А.Хараевай 70 жэлэй ойдо зориулагдана «Библиотекануудтэ хизаар ороноо шэнжэлэлгые нэргээлгэ» гэнэн эрдэмэй-практическа конференци. (Үндэһэтэнэй номой сан).

Апрелин 22.

Соёлшодой районно суглаан (Хоринск).

Хүүгэдэй фольклорно коллективүүдэй зональна фестиваль.

Апрелин 24.

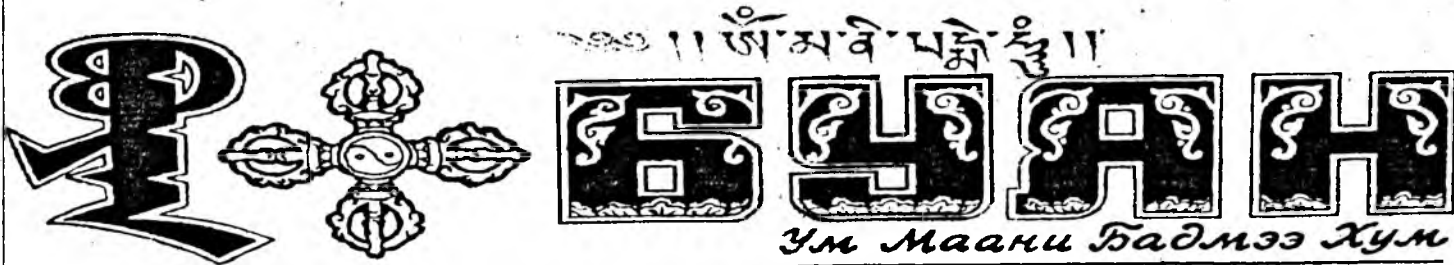
Хүн зоной социальна хамгаалалтын болон ажалай министрствын коллеги.

Студентнэрэй эрдэм-шэнжэлэлгын хүдэлмэриин талаар харюусалгатай зоной зүблөөн.

Апрелин 23-24.

«Гуманитарна хуралсалые нарижуулан найжаруулга» гэнэн республиканска эрдэмэй-практическа конференци.

Буряад Республикын Президентын болон Правительствын хэблэлэй албан.

"Буряад үнэн" со-ниной болон Россин Буддын шажантанай Түбэй захиргаанай үмэнэһөө тус хууда-нан нарадаа нэгэ удаа хэблээдэ гарадаг. АПРЕЛЬ. 1998 он.

ИНФОРМАЦИОННЫЙ БЮЛЛЕТЕНЬ БУДДИСТСКОЙ ТРАДИЦИОННОЙ САНГХИ РОССИИ. БУДДИЗМ. РОССИЙСКАЯ ФЕДЕРАЦИЯ, РЕСПУБЛИКА БУРЯТИЯ, г. Улаан-Удэ, Верхняя Березовка, Далай Ламе (901-2) 91-0. THE DALAI LAMA MESSAGE. On the occasion of the Tibetan New Year (Losar) February 27, 1998 I would like to extend the warmest greetings of the Tibetan people to our Burian brothers and sisters.

САНГХЫН АЖАБАЙДАЛНАА

Россин Буддын шажанай Заншалта Сангхын үнгэрхэн жэлдэ болоһон гол үйлэ хэрэгүүд гээбэл, Азийн Энхэ Тайбанай Бага хуралай (АБКМ-эй) - гүйсэдхэхэ Соведай суглаан болон Бандида хамба лама Ж-Д.Гомбоевой 100 жэлэй ой болоно. АБКМ-эй ээлжээтэ Генеральна конференци 1998 ондо Улаан-Удэдэ зарлаха гэхэн шиидхэбэри гүйсэдхэхэ Совет дээрэ абтаа.

олонхидоо Сангхаһаа амяараа гараһан Улаан-Удэдэхи шажанай бүлгэмүүдэй түлөөлэгшэд республикын засагай зарим тушаалтадай дэмжэлгээр Хамба ламын Шри-Ланка ошоһон үедэ гэнтын урбалта нюусаар хэхэ гэхэн аад, тэрэнэ урагшагүйдөө. Байгша оной январь нарада Москвада баһал эдэ хүнүүдэй «Россин буддын шажантанай съезд» зарлажа, Россин ЦДУБ-ые дахин хэргээхэ гэхэн

СУТАНДЫ ЗАРЛАГДАБА

Россин Буддын шажанай Заншалта Сангха апрелин 27-до Ивалгын дасанда үглөөнэй 10 сагта Сангхын Сугандын зарлагдан тухай мэдээсэнэ. Сангхын бүридэлдэ ородог дасангуудай 3 ламанар, 2 харашуулаа, хүзэгтэнэй бүлгэмүүдэй 3 харашуулааа бүридэһэн делегацинууд Сугандыда уригдана. Сугандын зүблэхэ зүйлдэ - шажанай эмхинүүд тухай Россин шэнэ Хуулини ёһоор Сангхын шэнээр найруулагдан Уставы баталалга.

Россин Буддын шажанай Сангха Ж-Д.Гомбоевой нэрэмжэтэ медаль тогтоогоод, Энхэ тайбанай түлөө хүдэлөөндэ ехэ габьяатай хилын саанахи шажанай ажал ябуулагшадые, мүн Бурхан шажанине хэргээн дэлгэрүүлхэ талаар онсо габьяатай манай ороной эрхэтэдэе шагнаа.

Экономикын хүндэ эрхэ байдалда Улаан-Удын Дээдэ-Онгостойдо Хамбын хүрэнэй барилга ябуулагдана. Гол түлэб хүзэгшэдэй оролдолгоор эндэ Дуйнхор дуган бодхоогдожо, байгша ондо Далай ламын залартар барилгынь гүйсэд түгсэхэхэ гэжэ хараалагдана.

1997 оной зун Россин Буддын шажанта нотагуудта Далай-ламын захиргаанай шажанай ба соёлой министр Кирти римбүүшэ, урданэ энэ тушаал эзэлдэг байһан, мүнөө Норбулинка институтай директор Галсан Еше морилжо, Россин Сангхын хүтэлбэритэй үрэ түгэс хөөрөлдөөнүүдые хээ.

1997 оной намар Энэдхэгһээ, Далай ламын Намжал дасанһаа Дуйнхорой Номой багша, Жүд-Дод тарниин дасанһаа тарниин багша манай хубарагуудые хургахаяа ерээ. Манай хоёр хубараг Намжал дасанда Дуйнхорой Ном тусгаар шудалхаяа эльгээгдээ. Энэдхэгэй Гоман дасанда Буряадай 35 хубарагууд хуралсалаа үргэлжэлүүнэ.

1998 оной Бар жэлэй гарахын урда тээ Россин Сангхын түрүүлэгшэ, хамба лама Дамба Аюшеев, Агын тойроогоор, Шэтын областёор Аид-хамба, Агын дасанай шэрээтэ Цырен Дондукбаев, Гэгээтэйн дасанай шэрээтэ Д-Н.Чойбонов, Петербургийн дасанай шэрээтэ Буда Бадмаев, Хэжэнгын дасанай шэрээтэ Лубсан Дугарбв Энэдхэгэй Дарамсала хотодо Гэгээн түрэлтэ Далай ламые бараалхаа. Байгша ондо манай орон морилхынь урижа, хадаг барихада, Далай багша хадагы тогтоогоод, урилгы хүндэтэй дээрэ хүлээн абаа. Заларха болзорын хожом тодорхойлогдохо.

Һэдэлгэнь дахин буруу хүрөө. Иимэ юумэ хэхэдээ, һүйдэхэлшэд тон түрүүн үмсынгоо олзо харана. Юундэб гэбэл, шажан тухай Россин шэнэ Хуулини ёһоор аминдаа байдаг бутархай жэжэ бүлгэмүүд түб эмхин (манай эндэ Сангхын) сэхэ мэдээдэ орохонь ха юм.

Сангхаһаа ньусаар республикын Правительствын зарим тушаалтадай Түбэд эмнэлгын атласые Америкэ нэгэ жэлээр абаашаха тухай хэлсээ баталхадань, Буряадай дасангуудай шэрээтэнэр Хамбын хурал дээрэ хуули буса энэ ябуулгые буруушаһан хандалга абаад, ойро зуураһана 30 гаран мянган хүнэй гар табилга суглуулагдажа, республикын Правительство хэлсээгээ таһалха баатый болоо. Тон түрүүн хүзэгшэд, ламанарай оролдолгоор, мүнгэ зөөрээр абтаһан сэгнэшэгү энэ шүтээн баялигы гүрэнэй зөөри гэжэ шалтаад, Сангхаһаа ньусаар иишэ-тиишэнь зөөлгэхэ, хүндэлүүлхэнь буруу бэд даа.

Унгэрэгшэ үедэ Сартуул-Гэгээтэйн дасанай шэрээтэ М.Р.Чойбонов гүрэнэй ехэ шагнал - Хани Барисананай орденээр, Ахалар лама Д-Х.Самаев «Онсо хүнүүдэй палата» гэхэн эмхин Георгийн хүндэтэ орденээр шагнагдаа.

Россин, Буряадай Буддын шажантан Гэгээн түрэлтэ Далай ламын энэ жэлдэ манай иишэ заларалгы сэдхэхэлэй хүлгөөтэйгөөр хүлээтэ. Далай багшамнай эхэ хамаг амитание энэрэн нигүүлсэдэг Арьяа-Баала бодисадын амиды хубилгаан, буряад зоной олон зуун жэлэй туршада хүгэдэжэ, зальбаржа ябадаг оройн шэмэг гэгээнтэн болоно ха юм.

Арюун гэгээн багштан! Амгалан түгэс аршаан адисаар дэлбэрхэн эрдэнтэ хургаалаа, манай нотаг орондо айладаха үршөөл соёрхол үзүүлт.

«Буддизм» бюллетенини энэ жэлэй 1-дэхи дугаарһаа). ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Буддизм» бюллетенин нэгэдэху нюур.

11-дүгээр Банчан Эрдэни - Гендун Чойжи Нимые Хитадай түрмэһөө сүлөөрүүлхын түлөө Буряадай буддын шажантанай гурбан үдэрэй үлэн байдал апрелин 25-да үглөөнэй 9 сагта Улаан-Удэдэ танк-хүшөөгэй дэргэдэ (Илалтын проспект) эхилхэ. Олоной хабаадалгатай нээлгын ёһолол-жагсаал үдэрэй 12 сагһаа болохо. Үлэн байдал апрелин 25-27-ой үдэрнүүдтэ үргэлжэлхэ.

11-дүгээр Банчан Эрдэни - Гендун Чойжи Нима

БУДДЫН ШАЖАНТАНАЙ ОЛОНИИТЭДЭ, ҺАЙН ҺАНАЛТАЙ БУХЫ ХҮНҮҮДТЭ ХАНДАЛГА

НАМУУ ГҮРҮВЭЭ! Энэ юртэмсын байгаа сагта, Хамаг амитанай амидараа сагта Оршон дэлхэйдэ бишье үлэжэ, Зоболонгой харанхы тарааһуу! Бидэнэр, Буряад ороной буддын шажантанай олонийтын түлөөлэгшэд, гурбан шахуу жэлэй туршада түрэлхидтээ хамта хаалтада байһан эдир наһатай 11-дүгээр Банчан ламын хуби заяан тушаа наһаата болонобди. Банчан Эрдэни (Банчан Богдо) сагласагүй гэрэлэй Бурхан гэжэ тодорһон Абида Бурханай амиды хубилгаан болодог юм. Тэрэ Түбэдэй буддын шажанай гурбан агууехэ ламанарай нэгэниинь болодог. Дэлхэй дээрэ буддын шажанай хоёрдохи зиндаа зэргые эзэлхэтэй хамта тэрэ Шамбалын ороной хаан Ригдэн Драпто гэжэ тодордог. Далай ламанар, Джебзун Дамба хотогтонортол адляар, Банчан ламанарай хубилгаанууд Будда Шингэмүниин сагһаа уг залган түрэдэг байха юм. Буряад орондо заншалта болоһон Гэлэгба шүглээлэй эхи табигша Богдо Зонхобын сагһаа тэрэнэй эгээл дугын хоёр шабинар Түбэдтэ буддын шажанай таһалгаряагүйгөөр хүгэжхын, хойто зүгтээшэ тэрэнэй улам бүри саашаа дэлгэрхын тула Далай ламын, Банчан Эрдэниин хубилгаанууд боложо түрэдэг гээшэ. 1570 ондо түрэнэн Ловсан-Чойчжен-Чжалцан ламада Банчан лама гэхэн соло зэргэ түрүүлэн олгогдоһон юм. Гэгээн түрэлтэ 10-дугаар Банчан Эрдэни 1989 ондо наһа бараа һэн. 1995 ондо 6 наһатай түбэд хүбүүн Гендун Чокьи Нимые (Гендун Чойжи Нимые) Гэгээн түрэлтэ 14-дүгээр Далай лама Банчан Эрдэниин 11-дүгээр дүрэ гэжэ зарлан сонсоһон байна. Тэрэнэй һүүлээр хүбүүн түрэлхидтээ хамта үгы болоһоо һэн. Имагтал 1997 оной намар хитадай засагаархид хүбүүн түрэлхидтээ хаалтада байлагдана гэжэ дэлхэйн олонийтын эрилтэ баалалтаар мэдэрхэн байгаа. Бага наһатай үхибүүнэй нэшхэл бодолой шалтагаанаар түрмэдэ зобоогдожо байһаниинь уласхоорондын хуули ёһоной дансанууд - хүнэй эрхэнүүдэй деклараци, Хүүгэдэй эрхэнүүд тухай ЮНЕСКО-гэй конвенци соо баталагданан хүнэй эрхэнүүдые тон бүдүүлг хэрзэггээр эбдэһэн ябадал болоно. Уласхоорондын олонийтэ хоёр хахад жэлэй туршада буруушаалгата элирхэйлэн, үхибүүн Банчан Эрдэниин сүлөөлхэ эрилтэ табина. Жэшэнь, Европарламент 1995 оной июлиин 13-да Түбэдтэхи байдал болон зургаан наһатай Банчан Эрдэниин үгы болоһон тухай тогтоол абаа һэн («Түбэдтэхи байдал болон Банчан ламын хубилгаан гэжэ тодорхойлогдоһон зургаан наһатай хүбүүнэй үгы болоһон тухай» Европарламентын тогтоол В.4-0963,

0979...). Зургаан наһатай хүбүүе, тэрэнэй түрэлхидые хитад засагаархидай хулгайгаар абаашаһан тухай мэдээсэлнүүдээр ехээр наһаата болоһоноо Европарламент мэдүүлээд, «Гендун Чокьи Нимые, тэрэнэй гэр бүлые дары сүлөөлөөд, түрэл нотаг хууриндань бусаахые» хитад засагаархидта дурадаха.

Түбэдтэ хүнэй эрхэнүүдэй хазагайруула болон багахан Банчан Богдын үгы болого тухай асуудал Россин Гүрэнэй Дүүмэдэ хэдэн удаа табигдаа һэн.

Дэлхэйн болон Россин олонийтын буруушаалга хэдэ хэбэшье, үхибүүн гурбан жэл тухай хаалтада байһан зандаа. Энэ жэлэй апрелин 25-да тэрэ 9-тэй болохо.

Бидэнэр, Буряад ороной хүзэгшэд, политикын шалтагаанаар түрмэдэ хуудат дэлхэйн эгээл бага наһатанай мүнөөнэй байдалаар, саашанхи хуби заяагаар тон ехээр наһаата болоһоноо элирхэйлэн, гурбан үдэрэй амгалан ёһоной үлэн байдалай хэмжээ ябуула үнгэргэхэмнай. Тус хэмжээ ябуула апрелин 25-най үглөөнэй 9 сагһаа эхилээд, Илалтын проспект дээрхи Танк-хүшөөгэй дэргэдэ үдэрэй 12 сагта жагсаал болохо. Гурбан үдэрэй туршада эдэ эдингүй, Гэгээн түрэлтэ 14-дүгээр Далай ламын элүүр энхэ, ута наһан, Гэгээн түрэлтэ 11-дүгээр Банчан Эрдэниин, тэрэнэй түрэлхидэй элүүр энхэ, ута наһан тухай, түбэд арадай сүлөөрэлгэ, амгалан жаргал тухай, Россин ба Хитадай амгалан жаргал, хамаг амитанай амгалан жаргал, бүхы дэлхэйн эб найрамдал тухай уншалга зальбарал бүтээхэбди.

Һайхан һанал хүсэлтэй бүхы хүнүүд боложо байгаа үйлэ хэрэгүүдые анхаралдаа абажа, манай амгалан үүсхэлые эдэ үдэрнүүдтэ дэмжэхэ гэжэ найданабди. Гурбан үдэр соо үлэн байжа шадахагүй хүнүүд хоёр, нэгэ үдэрэй туршада манай хэмжээ ябуула хабаадаха аргатай. Бэсынгээ байдалаар үлэн байха аргагүй аад, энэ ябуула дэмжэһэн хүнүүд апрелин 25-27-до энэрэл, нигүүлсэхэлэй Бодисада - Арьяа-Баалын «Ом Маани Бадмээ хум» гэхэн зүрхэн тарни дахтаһадань болохо.

Тарниин хэды дахин дахтаһадан тухай эмхидхэлэй комитедтэ мэдээсэжэ байхыетнай гуйнабди.

Энэ хэмжээ ябуула бэлдэхын, дэмжэхын тула хүзэгшэд «Ум Дари Дуари дүри суухаа» гэхэн Ногоон Дари Эхын тарни дабтажа байхадань болохо. БУЯАНГАА ЭХЭ ХАМАГ АМИТАНАЙ АМГАЛАН БАЙДАЛДА ЗОРЮУЛАЙ! ЭМХИДХЭЛЭЙ КОМИТЕТ: Түрүүлэгшэ - Б.Д.Баяртуев, гэшүүд - Н.Д.Бадмаринчинов, И.С.Урбанаева, В.Б.Базаржапов. Халгэ 670000, г. Улаан-Удэ, ул. Ербанова, 6, III этаж, тел. 21-27-60, ул. Банзарова, 27.

Үнгэрэгшэ зун Н.Илюхинов түрүүтэй.

“ҮДЭР БҮРИИН ДАЯАН БИСАЛГАЛАЙ ҮНШАЛГА”

ТУХАЙ ТИНЛЭЙ БАГШЫН ТАЙЛВАРИ

Мүнхэ буса, үхэхэ тухай

Амя табиha сагта имагтал бурханай Номой туha болодогой гурбан ушар шалтагаание хаража үзэбэ гэшзэбди. Мүнөө гурбаншидхэбэри тушаа хөөрэхэмни: 1. Үхэлэй зайлашагүй нэн тула бурханай Ном бүтээжэ захилахамни. Бүхы зон үхэхэ, бишые үхэхэб. Тиймээхэ Бурханай Номой бүтээл хэхэмни. Энэ наһанайнгаа

Тэрэшлэн шиидэмгэй байха бүрээ туйлалтатнай ехэ болохо. Ядаха сагта урид хамаашаһаа хахаденьшые наа, хүсэлдүүлжэ налахат. Ямар бүтээл хэхэ ёһотойбта? Номой бүтээлэй гурбан шата байдаг гэжэ Богдо Зонхобо тайлбарилһан юм. Нэгэдэхи шатые, Богдо Зонхобо бүтээлэй эхин шата, эхилэн бүтээгшэдтэ тон зохисотой гэжэ хэлэһэн юм. Удаань - дунда шата, эсэстэнь - дээдэ, хүжэнги шата болоно. Номой бүтээл хэхэ

ЛАМ-РИМ

бүтээл хойто наһандаа хайн түрэл олоходо шэглүүлэгдэнхэй байха ёһотой. Баһа зарим нэгэмнай: “Энэ наһандаа олон муу юумэ хээб, эсэстэнь доро, муу заяанда түрээжэ болохоб. Удаадахи наһандаа хайн түрэл олохо хүсэлтэйгөөр энэ уншалга бүтээнэб”, - гэхэн бодолтойгоор дабтаа. Иимэ хүнүүд эхин шатын бүтээл хэнэ гэшзэ. Урда тээнэ Хотогтын Дүрбэн Үнэн тухай хургаал шагнажа урдиһэн хүнүүд мүнөө бидэнэртэй уншалга дабталсахадаа иимэ

оршолонһоо гэтэлхэ гэжэ өөһэдөө оролдодог болохот. Мүнөөдэр уншалга бүтээһэн бидэнэртэй дунда имэшые хараа бодолтойгоор дабтаһан хүнүүд байжа магад: “Оршолонһоо гэтэлхэ хүсэлтэйб. Тээд минии гэтэлэшые наа, бусад амитад зоболон эдлэжэ үргэлжэлһөөр байха. Тэдэнэр булта хэээ нэгэтэ урдань минии эхэнүүд байһан юм. Би оршолонһоо гэтэлхэ нэн гэлэйб, тээд минии бүхы эхэнүүд зоболон зандаа үлэхэ. Тиймээхэ гансал хубидаа сүлөөрхэ

Хээээшые үхэхэхэдөө болохо нэн тула үглөөдэр гэжэ хойшолуулангүй, мүнөөдэрһөө Номой бүтээл хэхэ эхилхэмни.

ажабайдалые гансал энэ наһандаа зориулан гаргашалхагүйб. 2. Хээээшые үхэхэхэдөө болохо нэн тула үглөөдэр гэжэ хойшолуулангүй, мүнөөдэрһөө Номой бүтээл хэхэ эхилхэмни.

захалхадаа, эдэ шатануудай хоорондохи илгаануудые ойлгохот. Тэдэниие даб дээрэ тодорхойлһуу. Эдэ шатанууд хараа бодолой талаар илгардаг. Номой бүтээл хэхэдээ, таанад хараа бодооло нэлгэжэ, оюун сэдхэхлээ уужам болгохо ёһотойб. Уйтан ахир ухаан сэдхэхлэтай наа, бүтээлэй удха ойлгохонь тон хэхүү. Нэгэдэхи шата гэбэл, хойто түрэлдөө жаргал туйлахын тула

хилэнсэдэ баригдаад байха сагтаа оршолондо дахин дахин түрэлгэһөө гэтэлжэ шадахагүйб. Тиймээхэ оршолонһоо гүйсэд гэтэлхэ хүсэлтэйб.”

Үдэр буриимнай ажал хэрэгүүд нахал абанандал адли - хюһаха бүришни улам түргэнөөр арзайжа гарашаха.

Богдо Зонхобоһоо эхитэй бүтээлэй гурбан шата.

Буряадта, Түбэдтэ олохон хүнүүд иимэрхүүгээр бододог: “Түрэлөөрөө буддын шажантанби. Гэбшые хэрэгүүдэйнгээ тон олон дээрэлһээ Бурханай Ном мүнөө бүтээжэ аргагүйб. Хэрэгүүдээ сүм дүүргээд, бүтээлээ эхилхэб”. Адлирхуу ушараар агууехэ нэгэ йогоозорой хэлэнһэни дурдаһууб: “Үдэр буриимнай ажал хэрэгүүд нахал абанандал адли - хюһаха бүришни улам түргэнөөр урдашаха. Нахал эсэслэн абташаха гэжэ байдаггүй. Тэрэшлэн энэ дэлхэйн ажал хэрэгүүдэй хээээшые түгэсэхэ, дүүрэхэгүй тула оюун сэдхэхлэйнгээ бүтээл хэхэ эхилхэ саг хээээшые ерэхэгүй. Үдэр буриимгөө хэрэгүүдые дүүргэнгүйл хосоршоходби”. Тийн агууехэ энэ бүтээлшэ иигэжэ зүбшэнгэхэ: “Оюунай бүтээлые хожом гэжэ хойшолуулан, өөрыгөө бү мэхэлэгтэ. Бүтээл хэхэ гэбэл, энэ гэнээр шууд эхилэгтэ. Иимэл даа, хоёрдохи шиидхэбэринь: үхэхэ сагай мэдээтэй бэшэ нэн хойно энэ үдэрһөө Номой бүтээл хэхэ эхилхэмни.

Мүнөөдэр Будда бурханай хүбүүн түрээбэ!

Хүжэнги шатын бүтээлэй хараа бодол иимэ: “Оршолонһоо гэтэлхэ хүсэлтэйб. Гэтэлхэшыеб. Тээд урдань минии эхэнүүд байһан бусад хамаг амитан зоболон зандаа байха. Имагтал аминдаа гэтэлхэ гэшзэ - тиймэ сэсэн ябадал бэшэ. Хамаг амитанда Бурханай боди хотог олохо ябадалдань туйлахын тула оршолонһоо гэтэлхэ гэжэ оролдоноб”. Тийн Бурхан болохын тула бусадта туһа болодог Зургаан Бараамидые, Дүрбэн Үйлэнүүдые хүн бүтээдэг.

хараа бодол бээлүүлээ гэбэл: “Хойто түрэлдөө хүн гү, али бурханшые боложо түрээжэе болохоб. Гэбшые үнэн жаргал туйлажа шадахагүйб. Энэ оршолонһоо гүйсэд гэтэлхэ хүсэлтэйб, энэлүшарһаа уншалгаа бүтээнэб”. Эдэ хүнүүд дунда шатын бүтээл мүнөөдэр хээ. Иимэ хараа бодол зохён байгуулхань амар бэшэ. Энэ шатада хүрэхын тула Хотогтын Дүрбэн Үнэн тухай

хүсэлгүйб. Бурханай боди хотог олохонь бусадта туһалхын тула оршолонһоо гэтэлхэ гэжэ оролдохоб”.

Бурханай Ном бүтээхэ хараа бодол досоогоо хүгжөөжэ ябадал болоно. Энэ зорилгоор Гурбан Эрдэнийн Абаралай Этигэл ябуулха, уншалга бүтээхэ, хайн үйлын үри - буян хуряаха ёһотой болоно. Энэ ажабайдалда иимэ хүн гүйсэд шунанайгүй. Юундэб гэхэдэ, хойто түрэлхургагүй шухала гэжэ тоолоно бшуу.

Энэ бол бүтээлэй гурбан шата болоно. Нэгэдэхиинь хараа бодолые дотороо бүрилдүүлбэл, нэгэдэхи шатын бүтээлшэ болоно. Хэрбээ хамаг амитанда туһа хүргэхын тула оршолонһоо гэтэлхэ гэхэн хараа бодол бүрилдүүлбэл, хүжэнги шатын бүтээлшэ болоно. Жэшэнь, мүнөөдэр бидэнэр булта нэгэл уншалгын үгэнүүдые дабтабашые, ондо ондоо шатын бүтээл хэхэ гэжэ ухаатай хүн обёорхо. “Энэ наһандаа бү үбдэхүүб, үхибүүд, түрэлхидни бү үбдэг”, - гэхэн хараа бодолтойгоор заримантай уншаа. Тийхэдэ тэдэнэр хойто түрэлдөө бэшэ, харин энэ наһандаа жаргал туйлаха хараа бодол баримталһан болоно. Иимэ

Мүнөөдэр Будда бурханай хүбүүн түрээбэ!

Нэгэ уншалга дабтабашые, буянаймнай хэмжээн илгаатай.

хараа бодолтойгоор хэһэн бүтээл энэ наһандаа хайн ябаханда зарим тэдэ туһатайшые наа, эдэ хүнүүд Бурханай Номой бүтээлэй эхин шатадашые хүрөөгүй гээшэ. Номой

хургаал абаха болон иигэжэ бодомжолхо ёһотой: “Юрэ, хаана түрээшые наа, оршолонһоо гэтэлхэнгүй, дахин дахин лэ түрэлөө нэлгэжэ, үнэн жаргал эдлэхэгүйб. Оршолон гээшэ - түрмэ шорон болоно. Оршолонһоо гэтэлхэ хүсэлтэйб”. Жэшэнь, түрмэдэ һуһан хүн заримдаа хайн эдэе абадаг байбашые, хаагдаһан газартаа хээээшые дуратай болохогүй.

Хамаг амитанда туһа хүргэхын тула дотороо гүнзэгы энэрэл, нигүүлэхэл үйлэжэе зальбараа наа, иимэ хүн мүнөөдэр хүжэнги бүтээл хэхэн болоно. Иимэ хараа бодол Боди сэдхэл (бодхичитта) гэжэ нэрэтэй юм. Боди сэдхэл тон хүсэтэйгөөр дотороо түрүүлжэ шадахандаа, таанад Бодисада боложо, тэрэ саһаа хамаг бурхад, хүнүүдэй шүтээнэй, һүзэг бэшэрэлэй орон болохот. “Мүнөөдэр Будда бурханай хүбүүн (басаган) түрээбэ”, - гэжэ Бурхан багша энэ үедэ хэлэхэ. Мүн хамаг бурхад энэ үедэ танда хандаха. Шэнэ Бодисадые бүгэдөөрөө хүндэлэн һүгэдэхэ. Юундэб гэхэдэ, ерээдүйдэ энэ Бодисада хамаг амитанда туһа хүргэхэ Бурхан болохо ха юм.

3. Үхэхэ сагта юунэй туһа болохо тухай бодомжолон, энэ үедэ имагтал Номой бүтээл туһалха гэжэ батаар этигэжэ захалнат. Иигэжэ этигээдээ, имагтал оюунай бүтээл хэхэ захалхамни гэжэ шиидэнэт. Тээд хара хүндэ (лама бэшэ) иимэ шийдхэбэри абаханы хэхүү: гэр бүлэ, хүүгэд, ажал гэхэ мэтэ. Тиймээхэ оюунай бүтээл хэхэ, 50%, 60%, 70% гэхэ гү, али шадалайнгаа эрэгээр эды сагаа энээндэ зориулха гэхэн шийдхэбэри абанат. Гэбшые 30%-һээ доошо байха ёһогүй.

Оюунай хүжэлтын мүнөө шатада иимэрхүү зүйлнүүд тухай хүсэд ханаата болохонь тон хүндэ. Тэрэндэ орходоо, хойто наһан, хайн түрэл тухай хараа бодол зохён байгуулхань зарим тэдэ бэлэн. Зүгөөр оршолонгой харша муу удхые ойлгохонь, дахин дахин түрэлгын эрьесэдэ шуналтай байлһаһаа халахань (мүнөөнэй хөөһөө хайн заяанда түрэхэ аалам?), оршолонһоо гэтэлхэ хүсэлтэй болохонь хургагүй хүндэ. Тиймээхэ оршолондо шуналтай байлһаһаа сүлөөрхын тула Хотогтын Дүрбэн Үнэн тухай хургаал абаха хэрэгтэй. Энэ хургаал хадуужа абахадаа, Сансарын хүрдэһөө тонилхо хэрэгтэй гэжэ танда хүнэй хэлээгүйшые наа,

Бидэ булта нэгэл уншалга мүнөө дабтанабди, зүгөөр бүтээлэймнай шата хэмжээн, хуряһан буямнай хоорондоо тон ехэ илгаатай. Хүсэд ойлгонгүй Бурханай Ном бүтээһэндэ орходоо, ойлгожо бисалгһан Номой бүтээл хургагүй дээшэ гэжэ Бурхан багша, бусад агуу багшанар хэлэдэг нэн. Тийн өөрынгөө оюун сэдхэхые жоолоотой болгохонь Номые орэл ойлгохоһоо хургагүй шухала юм. Оюун сэдхэхлээ жоолоотой болгохын тула Бурханай Номые ойлгохо ёһотойб. Тиймээхэ түрүүлшээр Бурханай Ном хургаалые шагнаха, ойлгохо гэжэ оролдогтэ. Москвада би олон хургаалнуудые үгэдэгби. Харин мүнөөдэр эгээл үнэтэй хургаалнуудай нэгые үгэһэнөө мэдэрнэб. Б. ДОНДОКОВОЙ англи хэлэнһээ аман үгөөр ородто оршуулһание Н. Бадмаринчинов буряадшалаа.

БУДДЫН ШАЖАНАЙ НЭРЭ ТОМЪЕОНУУД

Гадагба - один из атрибутов дацана. Жэшэнь. Агын дасанай магтаалда иимэ үгэнүүд бии: “Агын сагаан Аасаниинь...углуу бүридөө угалзатай, уншалгын найман гадагбатай; шэмэг бүридөө һиилүүртэй, шэмэгэй найман гадагбатай.”

Гадамба - наставляющий. Гэлүкпа гэдэг Түбэдтэхи буддын шажанай хуушан нэрэнэ “ гадамба” гэжэ байгаа. Энэ хадаа монгол, буряад хүнүүдэй нэрэ болодог.

Гажадмаа - Гажидма, порождаяшая восхищение. энэ түбэд үгэ буряад эхэнэрэй нэрэ болодог.

Гал махабууд - стихия (или элемент) огня. Монгол зурхайн табан махабуудай хоёрдохинь. Нүгөө дүрбэниинь: модон, шорой, түмэр, уһан юм. Нэгэ махабууд хоёр жэлдэ үргэлжэлдэг: түрүүшынхинь - эрэ, хоёрдохинь - эмэ. Жэшэнь, 1996 он - улаан хулгана жэл, 1997 он - улаагшан үжэр жэл байгаа. Эдэнэй махабуудын - гал болон. Зурхайда иимэ махабуудһаа гадна, үшөө жэлэй нэрэ болон мэнгэ тус жэлэй уялгагша шэнжэнүүд гэжэ харагдадаг. Тийн хүнэй наһанда

жэлэйн нэрэ 12 жэл үнгэрөөд лэ дабтагдадаг (12, 24, 36, 48, 60, 72, 84, 96). Жэлээ оруулжа байгаа эдэ жэлнүүдтэ эдэб гай тодор боложо болодог. Мүн мэнгэ хүнэй наһанда .9 жэл болоод лэ эрьежэ ерэдэг (9,18, 27, 36, 45, 54,63, 72, 81, 90). Тэрэниие мэнгэ голобо гэдэг. Тийн жэлэй нэрэ болон мэнгын нэгэн зэргэ дабтагдадаг 36 ба 72 наһан хүнэй бэеын элүүртэ илангаяа аюултай. Жэшэнь, ерэхэ 1996 он болбол 1924 ба 1960 онуудта түрэгшэдтэ илангаяа аюултай, юундэб гэхэдэ, жэлэй нэрэ (хулгана) ба 4 ногоон мэнгэ дабтагдана. Дурсагдагша онуудта түрөөшэд ерэхэ жэлдэ тон нарилаха, холо ябахагүй, архи тамхяар дашуурхагүй, үргэл мүргэл хэхэ, мэнгын заһал хүүлэхэ ёһотой. Жэлэй нэрэ болон махабуудай дабталга 60 жэлдэ нэгэ дахин тохёолоддог, харин мэнгэ болон махабуудай дабталга 90 жэл соо нэгэ дахин үзэгдэдэг. Хүндэ гурбан муухай зүйл бии гэбэл: ташааха ехэ хүсэл (хурисал), уур сухал ба мунхаг. Хэрбээ хүн эдэ гурбан мууе даража шадаад, зурхайн заабари сахижа ябал, тон ута наһа наһалха гэдэг юм. Жэлэй

нэрэ, мэнгэ болон махабуудһаа гадна хүнэй наһанда жэл бүриин һуудал ерэдэг. Тэдэнэ гал, шорой, түмэр, огторгой, уһан, уула, модон ба хиин болонод. Хүнэй наһыень мэдэбэл, һуудалыень олодог. Тийн гал һуудал байбал, хайн гэжэ тоолодогдог юм.

Гал тахилга - жертвоприношение огню. Галда архи, тоһо гэхэ мэтэ гал дэгжээхэ юумэ үргэдэг ёһые нэрлэнэ. Монгол туургатан гал гуламтые амидаралай үндэһэн, тон нангин зүйл гэжэ эртэ саһаа тоолодог байһан юм. Тэдэнэй заншалаар, эгээл бага (одхон) хүбүүниинь гэртээ үлөөд, гал гуламтэа хахижа, гэр бүлэтэй болоод, эсэгынгээ гэрэй эзэн боложо, эд зөөриинь арьбадхан, гуламтэа саашадань хайханаар уг залгамжалуулан дамжуулла ёһотой байһан гэшзэ. Жэшээбэл, Чингис хаанай наһа барахада, тэрэ ехэ бүлын гал гуламта, эд зөөри болон монгол угсаатаһай эгээл тоонтонь болохо мүнөөнэй Ара, Үбэр Монгол болон Буряад-Монголой газар дайдыень, алтан амиинь хамгаалжа байгаа хэбтүүл сэрэгыень дүрбэдэхи, одхон хүбүүн

Тулуй гээшэдэ үгтэһэн бэлэй. Тийн анхан саһаа гал гээшэ хүн, айл бүхэнэй гуламтатай ехэ нягтаар холбогдодог, тиймээхэ эртэ саһаа тахилгадаг болоһон юм. Энэ болбол анханда бөө мүргэлэй ёһо заншал байһан болобошые, хожомынь, буддын шажанай дэлгэрхэдэ орхигдоогүй нэн. Анханда гал тахиха ёһые бэе, удаган хүнүүд дүүргэдэг байһан хаань, байн байтараа тэрэниие бүтээхын тулада лама хүн залагдадаг болоһон юм. Урдань гал тахиха ябадал тон үргэнөөр дэлгэржэ, гарза хохидол, гай усал үзэгдөө хаань, түбхын түрүүн галаа тахиюлдаг заншал байһан гэшзэ. Галда зоркуулан тусхай ном сударнууд барлагдаһан байгаа. Гал гээшые анханда бурхан тэнгэри бүтээһэн, тийн галай эзэн гэжэ байха гэдэг байһан. Мүнөөшые һүзэгтэн газар гаража, орон дэлхэйдээ сэргэм болон эдээнэй дээжэ үргэхынгөө урда тээ “ хүртэ галай хаан танда үргэе” гээд, сэргэм, эдээнэйнгээ дээжэһээ галдаа дуһаадаг боложо байнхай.

Л. ШАГДАРОВ, хэлэ бэшэгэй эрдэмэй доктор.

Багшын булан

Профессор, хэлэ бэшэгэй эрдэмэй доктор, Буряад Республикын эрдэмэй габьяата ажал ябуулагша Ш-Н. Р. ЦЫДЕНЖАПОВ

ҺОНИРХОЛТОЙ ҮГЭНҮҮД

Һүүлийн «Отражение» гэжэ һонинго хэблэгдэһэн Ларри Бондов бэшэхэдээ палидром гэхэ гү, али урдаһаань хойшоо, хойноһоонь урагшай уншагдаг һонирхолтой үгэнүүд тухай статья соогоо монгол хэлэнэй хэргэлэгдэхэ гэхэн үгыг дурдаһан байна.

Тэрэ үгыг дүрбэлжэн (квадрат) маягтайгаар гээрэһэнь доошонь болон хажуу тээшэнь оюутагаар бэшүүлээд, хүсэнгүүдээр хубаалгаб. Тишгээд аб адли хэмжээтэй хүсэнгүүдэйнь хуби бүхэн соонь туг үгын үзэгүүдыг зүбөөр бэшэхэ гаабари үгөөб.

Тишгээдэмань манай Бурядаг гүрэнэй университетэй оюутан Я.Аюшеевагай ишмэ гаабариие дүүргэхэ зүб арга дурдахагаань, тэндэл һурадаг Бэлигтэ Аюржанаев хүсэнгүүдтэ хэрэгтэй үзэгүүдыг бэшэһэн байна.

Энэ аргын ёһоор үгын нэгэл үзэгын олон удаа дабтагданхай. Гэхэ зуура буряад хэлэндэмнай ишмэрхүү үгэнүүд нилээдгүй олон бии гээшэ.

Дээрэ дурдагдан гаабариие бэлээр дүүргэхэсэ һанаа һаа, урид үсөөн үетэй өөрөө, өдөө, элээ, эдгээ, аараа г.м. үгэнүүдтэй таблицануудыг зохёоходоо, онольень түргөөр олохо болохот.

Гэхэтэй хамта, һүүлдэ нэрлэгдэһэн үгэнүүдээр таблицануудыг тааруулжа табихага, алиинишье тус тустаа хэдэн тээһээ хори-хори дахин уншагдаг болоно.

Гадна таблицага хэрэглэгдэһэн үгэ дүрбэлжэнэй углууһаа углуу хүрэтэр һөөргэ уруугаа дүрбэн удаа уншагдана.

Уншагшад үндэһэн үгынгөө баялигтай холбоотой энэндэл адли наадануудаар һонирхохо бээ гэжэ найданаб.

Захамнай аймагай Мэлэ-Бортын һургуулийн багша Б.Г.Будаевай буряад хэлэ литературын асуудалнуудта зорюулжа зохёһон, «Буряад үнэндэ» хэблүүлһэн наадануудыг һонирхохо уншадагби. Тэдэнь һурагшадаг түрэлхи хэлээс

шудалха хэрэгтэ тухатай.

Доро үгтэһэн гаабаринуудыг дүүргэхыетнай дурдаганаб. Нэгэдэху гаабари: Хоёрдохи гаабари:

Table with 5 columns and 5 rows of Cyrillic characters: ө ө р ө ө, ө, р, ө ө.

Table with 10 columns and 10 rows of Cyrillic characters: х а д г а л а г д а х, а, г, л, а, г, д, а, х.

Гурбадаху гаабари:

Энээнһээ гадна экэнэрнүүдтэ, хани нүхэртөө зорюулжа, эршүүлэй амрагуудтаа хандажа хэлэхэ арбан үзэгүүдтэй табан үгэнүүдһээ бүридэһэн мэдүүлэлыг удаагахи таблицага бэшэгты.

Table with 10 columns and 5 rows of Cyrillic characters: с, э, с, э, н, и, и, и, и, и.

(Даабаринуудай тайлбары хожом гараха).

Соёлой һонин

ҮНДЭР НЭРЭ ЗЭРГЭДЭ ХҮРТЭГШЭД

Һаяхан Бурядаг Гүрэнэй филармонийн байгуулагдаһаар 60 жэлэй, «Байгал» ансамблин 55 жэлэй оёе утгуулан, директортэнь, Россин соёлой габьяата хүдэмэрлэгшэ Г.П. Кулагинада Россин соёлой болон искусствын ветеранай тэмдэг барюулагдаа, харин «Байгал» ансамблин бэлигтэй дуушан Баярма Раднаевада «Буряад Республикын габьяата артистка» гэхэн нэрэ зэргэ олгогдоо. Эдэ нүхэдөө үнэн зүрхэнһөө амаршалнаби.

АЯАР ХОЛЫН ФРАНЦИ ОШОБО

Улаан-Үдэ хотымнай мэдээжэ болоһон залуушуулай театрай коллектив аяар холын Франци мордобо. Бэлигтэй режиссёр Анатолий Баскаковой (Һаяхан Америкэһээ бусаа) найруулан зүжэгүүд хариин ороной харагшадаг урда табигдаха юм. Москвагай болон бусад шүүмжэлэгшэдэй үндэр сэгнэлтэдэ хүртэжэ байдаг энэ театрай коллективтэ үшөө ехэ амжалта хүсэнэби.

ШЭТЫН ТЕАТР – УЛААН-ҮДЭДЭ

Буряад Республикын байгуулагдаһаар 75 жэлэй ойн баярта Шэтын Хүүхэдэйин областной театр Улаан-Үдэ гастрольдо ерэхэнь. Апрельин 21-һээ 30 болотор «Үльгэр театр, соомнай «Морозко» гэхэн үльгэр үхибүүдэй анхаралда дурдагдана. Хүршэнэрэйнгөө табиһан зүжэг харахаяа хүүгэд олоороо сугларха байха.

САНКТ-ПЕТЕРБУРГДА

үнгэргэгдэһэн дуушадаг конкурсно оперно театрайнай бэлигтэй дуушадаг уласхоорондын конкурсын лауреат Ганбат, Туяна Дамдинжапова гэгшэд ошобо. Залуу артистнуудтаа амжалта хүсэе!

Б.ДОРЖИЕВА

НАЙН НААДА ХАРУУЛЫТ!

Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй зонодо наададаг футболистнуудай дунда байгша оной уулзалганууд апрелин 22-һоо эхилхээр хараалагдаба. Байгша оной наадануудта Россин Федерацийн хоёрдохи бүлэгтэ оруулагдаһан команданууд зургаан бүлэгтэ хубаараад наадаха болобо. Харин манай «Восток» гэжэ нэрлэгдэһэн бүлэгтэ 16 командын футболистнууд түрүү һуури эзэлхын түлөө хэдэн һарын туршада наадахаар түсэблэгдөө.

Байгша оной уулзалгануудта ямар хото городуудай команданууд хабаадаха болоноб гэхэдэ, ехэнхидээ бидэнэртэ мэдээжэ болоһон команданууд лэдаа. Эндэ Хабаровскын СКА, Эрхүүгэй «Звезда», Барнаулай «Динамо», Новосибирскын «Чкаловец», Кемеровэй «Кузбасс», Назаровай «Виктория», Благовещенскын «Амур», Красноярскын

«Металлург», Новокузнецкын «Металлург», Ангарскын «Ангара», Рубцовскын «Торпедо», Находкын «Океан», Междуреченскын ФК командануудыг нэрлэнэби. Эдэнэрһээ гадна манай бүлэгтэй командада үнгэрэгшэ жэлдэ нэгэдэху лигэдэ наадаһан Ленинск-Кузнецкын «Заря», Владивостогой «Луч» команданууд бусажа ерэнхэй.

Үнгэрэгшэ жэлдэ командын гол довтологшоор наадажа ябаһан Александр Алферов Красноярскын «Металлург» команда руу ябаа. Мүн Георгий Гармашов Шэтын «Локомотивай» гэшүүн болобо. Үшөө хэдэ хэдэн хүбүүднай ондоо командануудта наадаха хэдэлгэ гаргана. Иигээд байхадань командын хүтэлбэрлэгшэд бусад хото городуудһаа футболистнуудыг уриха баатай болоно. Мүнөө «Сэлэнгэ» командын гол гэшүүд

нимэ футболистнуудһаа бүридэбэ. Вратарьнууд К. Кабуков, Ю.Титовец (Минскын «Торпедоһоо»), хамгаалагшад А.Ачкасов, А.Зыков, В.Лыженков, И.Грига (Һүүлийн хоёр Эрхүүгэй «Звездаһаа»), А.Жуков (Пятигорскын «Анапаһаа»), Д.Карахашвили (Чимкентын «Металлургаһаа»), полузащитнигууд В.Тетерин, А.Фильшин, А.Пойманов, О.Соболев, В.Стельмах (Минскын «Торпедоһоо»), С.Олениченко (Днепропетровск хотоһоо), довтологшо И.Зыков, Н.Федькович (Эрхүүгэй «Звездаһаа»), А.Петров, Д.Горбулин, А.Дробышев гэгшэд болоно. Эдэнэрһээ гадна И.Фатин, В.Малых, А.Похлебаев, Ю.Головко, Е.Перепечай, А.Симагин гэгшэд үнгэрэгшэ жэлэй наадануудта гэмэлтэһэн дээрэһээ, үшөөл аргалгада байһаар.

Апрелин 22-то эхилхэ

Футбол

нааданда манайда айлшаар Хабаровскын СКА команда ерэхээр хүлээгдэнэ. Харин апрелин 25-да Эрхүүгэй «Звезда» айлшалха болоно.

Улаан-Үдын «Сэлэнгэ» командын футболистнууд Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй зонодо наадажа эхилхээр 40 жэлэйнгээ ойн баярыг тэмдэглэжэ байнхай. Тиимэһээ хүбүүднай байгша ондо хэзээ хэзээнэйхиһээ һайнаар наадаха бээ гээд хүлээнэ, найданаби. Б.ЦЫРЕМПИЛОВ.

Эмхидхэн байгуулагшад - Буряад Республикын Президент, Арадай Хурал болон Правительство

Ахамад редактор А. Л. АНГАРХАЕВ.

РЕДАКЦИОННО КОЛЛЕГИ: Б.М.Ж.БАЛДАНОВ (ахамад редакторай орлогшо), Г.Х.ДАШЕЕВА (ахамад редакторай орлогшо), Б.В.ГЫНДЫНЦЫРЕНОВ (харюусалгата секретарь), А.Г.ЛҮБСААНОВ (Буряад Республикын Правительство), Д.Д.СУНДАРОН (Буряад Республикын Арадай Хурал), таһагуудыг даагшад: Н.Д.НАМСАРАЕВ, Т.В. САМБЯЛОВА, Д.Ш.ХУБИТУЕВ, А.А.ТАПХАЕВ; В.И.ПИНТАЕВ (хэблэлэй директор).

Манай адрес:

670000, Улаан-Үдэ, Каландаринвиллийн үйлэс, 23, "Буряад үнэн" газетын редакци.

Газетэ хэблэлэй 1 хуудан хэмжээтэй. Индекс 50901. Хэһэг 3.900 (хамта 25.900). Хэблэлдэ тушаагдаһан сар 17.00.

"Республиканска типографи" гэхэн АО-до газетэ хэблэгдэ. Директорайнь телефон: 21-40-45. Б-0079-дехи номертойгоор бүридхэлдэ абтанхай. Заказ № 8320.

Редакциин телефонууд: ахамад редакторай - 21-50-96, приёмнын - 21-54-54, ахамад редакторай орлогшонорой - 21-68-08, 21-64-36, харюусалгата секретарийн - 21-50-52, секретариаттай - 21-50-52, таһагуудыг эконоимикын болон политикын - 21-63-86 (даагшань), 21-34-05, 21-55-97, соёлой, түүхын болон залуушуулай - 21-54-93 (даагшань), 21-57-63, 21-69-58, 21-60-21, мэдээлэй болон рекламн - 21-62-62, 21-67-81, хэблэлэй - 21-33-64, оператор-корректорнуудтэй - 21-61-35, фотокорреспондентнуудтэй - 21-33-61, компьютерна түбэй - 21-66-76.

"Бурятия" хэблэлэй телефонууд: директор - 21-49-94, бухгалтери - 21-23-67, вахта - 21-60-91.

Тоонуудай, бодото баримтануудай, хүнэй, нутагай нэрлүүдэй бэшэлыг хазгайруулан ушарта авторнуудын харюусалгатай. Редакциин һанамжа авторайхитай адли бэшэ байжа магад.